

Henk-Jan de Groot bij De Ikker in Burgum waar het grasveld wordt ingezaaid als bloemenweide. Foto: Marcel van Kammen

Ook de bomen prijzen God, de velden, de bergen, de heuvels, zelfs de pissebedden

Als Groene Kerk probeert de Protestantse Gemeente Burgum zoveel mogelijk aandacht te besteden aan mens, dier, natuur en milieu. „Helaas is de mens zich gaan verbeelden dat alles om hem draait.”

Vijf jaar Laudato si'

Henk-Jan de Groot

Op de liturgische tafel van de Kruiskerk in Burgum staat een grote bijenkorf met daarnaast een wit beschilderde houten bijenkast, waar duizenden bijen krioelen achter het raam. Renate Snijder staat achter de microfoon en vertelt enthousiast dat ze sinds een jaar of drie imker is, waarbij ze in de voetsporen getreden is van haar pake. Reden hiervoor is dat het niet goed gaat met de bijen, onder andere vanwege een gebrek aan biodiversiteit: er zijn veel minder 'bloemen des velds' dan vroeger. Ze wil de bijen een handje helpen, heeft nu drie volken en nodigt de kerkgangers uit om na de dienst bij de koffie ook te proeven van een verse honingraat. Fijntjes vertelt ze erbij dat er zonder bijen ook geen koffie zou zijn, omdat ook koffieplanten door deze zoemende insecten bestoven worden.

Wij zijn een Groene Kerk

Het is zondagochtend, 8 juli 2018. Renate maakt net als ik deel uit van de werkgroep Groene Kerk (momenteel bestaande uit zes leden) in de Protestantse Gemeente Burgum. Twee jaar eerder kregen we dit certificaat in de vorm van een bordje: 'Wij zijn een Groene Kerk', dat naast de kerkdeur bevestigd kan worden. Dat was dus vlak na het

verschijnen van de encycliek *Laudato si'* van paus Franciscus. Geen toeval, de geesten waren er rijp voor. Vrijwel alle kerkgangers zetten na een dienst over duurzaamheid, met als thema: *Laudato si'*, hun handtekening: wilt u dat we een Groene Kerk worden, een gemeente die aandacht besteedt aan de zorg voor de schepping? De urgentie werd gevoeld om anders te gaan leven en beter te zorgen voor 'ons gemeenschappelijk huis', zoals Franciscus de aarde noemt. In zijn rondzendbrief roept de paus op tot een ecologische bekering.

Het spreekt voor zich dat het bordje op de kerkmuur meer dan een etiket is; de (groene) vlag moet de lading dekken. *Noblesse oblige*. Met andere woorden: er moet wel wat gebeuren! Een kerk mag zich groen noemen als zij met haar leden ieder jaar tenminste één duurzame stap zet. Dit kunnen stappen zijn op het gebied van inkopen, energiebesparing, omgang met geld, natuur, of geloof en inspiratie. Dat laatste dus ook, vandaar dat we jaarlijks een

Soms buig ik in stilte deemoedig het hoofd bij zoveel groen bewustzijn

'groene kerkdienst' organiseren. Wat is het boeiend en inspirerend om je te verdiepen in wat de Bijbel te zeggen heeft over onze omgang met de aarde. Zo hebben we ons met de dichters van psalm 104, 145 en 148 verwonderd over de rijkdom van Gods schepping. Hoe talrijk zijn uw werken, Heer, *what a wonderful world!*

We hebben ontdekt hoe in de schepping alles met alles samenhangt en dat de mens gewoon een onderdeel is van dat hele ecosysteem. Maar helaas is de mens zich gaan verbeelden dat alles om hem draait. Dat de aarde, de natuur, planten en dieren (en andere mensen!) *dingen* zijn waar hij mee kan doen wat hij wil. Laten we niet vergeten: een misdaad tegen de natuur is een misdaad tegen onszelf en een zonde tegen God, aldus Franciscus.

Nadruk op lofprijzing

Bijzonder is het om in psalm 145 te lezen hoe de dichter niet alleen mensen oproept om God te loven, maar de hele schepping zelf ook. 'Laten al uw schepselen U loven, Heer.' Ook de bomen prijzen God, de velden, de bergen, de heuvels, de bloemen, de vogels, de vissen, de vlinders, ja, zelfs de pissebedden. Zou dat de reden zijn dat ook verschillende evangelische gemeenten Groene Kerk zijn geworden, met hun nadruk op lofprijzing en aanbidding?

Maar als er steeds meer soorten blijven uitsterven verdwijnt de biodiversiteit en wordt dus ook God steeds minder geprezen. Ook dat is zonde. In de 'bijendienst' stonden we erbij stil dat het Hebreeuwse woord voor 'honing', dat vijftig keer voorkomt in de Bijbel, heel erg lijkt op het Hebreeuwse begrip voor het woord van God: *dabar*. De dichter van Psalm 119 vergelijkt dat woord van God met heerlijke honing en de naam van de enige vrouwelijke

Het spreekt voor zich dat het bordje 'Groene Kerk' op de kerkmuur meer is dan een etiket

rechter is: honingbij (Deborah).

Naast de groene kerkdiensten moeten er meer duurzame stappen gezet worden. Ik doe een greep uit de activiteiten van de afgelopen jaren. Als Groene Kerk doen we een duik in het (vuilnis)zakje door mee te doen aan de landelijke opschoon-dag. Gewapend met handschoenen, hesjes, prikkers en vuilniszakken wordt door vrijwilligers (jong en oud) in de straten van Burgum zwerfvuil verzameld.

Veel belangstelling is er altijd voor de jaarlijkse 'groene' fietstocht langs bio-boeren, lokale bedrijfjes met seizoenproducten en bijvoorbeeld het zonnepark bij Garyp of de historische akkers en orchideewei-de bij Eastermar. Op of rond de Dankdag voor Gewas en Arbeid organiseren we een thema-avond over duurzaamheid met een deskundig spreker, zo was vorig jaar Trees van Montfoort te gast, schrijfter van het boek *Groene Theologie*. In het kerkblad vullen we een 'groene pagina' met interessante thema's en inspirerende columns en in september wordt, op ons initiatief, een deel van het gazon bij de kerk ingezaaid met veldbloemen.

Bij dat laatste moet ik denken aan vorige maand, toen mijn vrouw en ik op vakantie waren in Bergen (Noord-Holland). Bij een hertenkampje zagen we een bordje met de tekst: 'Bergen zoemt'. Een ogenblik dacht ik dat men zich in deze ge-

meente bezig houdt met een bepaalde (wat mij betreft zeer vermoedende) vorm van online vergaderen. Maar uiteraard was hier wat anders aan de hand. De gemeente Bergen wil een bij-vriendelijke gemeente zijn, onder andere door het zaaien van bloemenmengsels bij oevers en het gefaseerd maaien van grasbermen. Prachtig!

Bijbelse opdracht

Ik geniet van de vergaderingen met de andere leden van de groene werkgroep in Burgum. Ik geniet van hun deskundigheid, hun expertise en bovenal hun passie voor de Bijbelse opdracht om de schepping te bewaren. Graag luister ik naar hun verhalen over hoe ze, in hun persoonlijk leven, bijvoorbeeld zelf brood- en groentezakken meenemen naar de winkel om plastic te mijden. Soms buig ik in stilte deemoedig het hoofd bij zoveel groen bewustzijn.

Laten we ons er inderdaad van bewust zijn dat een duurzaam leven niet in de allereerste plaats begint in Den Haag, of bij de boeren, de industrie of de luchtvaart. Het begint bij onszelf, in ons eigen huis, tuin en keuken. 'Het is de zeer nobele taak om met kleine dagelijkse handelingen te zorgen voor de schepping. Het is schitterend dat de opvoeding daartoe kan motiveren en zo een nieuwe levensstijl kan bevorderen', aldus Franciscus.

Na afloop van de 'bijdienst' kregen de kerkgangers een bouw-pakket voor een bijenhotel mee naar huis: een huisje met holle bamboestengels. Het zijn de kleine dingen (dieren) die het doen.

► Ds. Henk-Jan de Groot is predikant van de Protestantse gemeente Burgum

► Volgende week sluit Gerard Moorman de serie over *Laudato si'* af